

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหม่ม อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

Participation of People on Performance of Developing plan for Agriculture in Mu Mon Sub-District of Mueang District in Udonthani Province

दनय लमका¹

Danai Lamkham¹

อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยพิจัยบัณฑิต¹

Lecturer of Public Administration, Faculty of Political Science, Pitchayabundit College¹

Received: 25 March 2024; Revised: 5 April 2024; Accepted: 7 April 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหม่ม 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหม่ม และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหม่ม อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนในตำบลหม่ม จำนวน 335 คน และกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร จำนวน 40 คน โดยใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ เติลย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test (Independent Sample) และ F-test (One Way ANOVA)

ผลการศึกษาพบว่า

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหม่ม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหม่ม หัวหน้าครัวเรือนในตำบลหม่ม ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหม่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหม่ม

ด้านการเสนอปัญหา ควรให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมเสนอปัญหาของหมู่บ้าน ประเด็นความช่วยเหลือด้านการเกษตร จูงใจให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน ร่วมเสนอโครงการ และควรจัดทำเนื้อหาให้ชัดเจน เผยแพร่ให้กับประชาชนทราบต่อไป

ด้านการวางแผนการดำเนินการ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล วางแผนการพัฒนาแหล่งน้ำ สร้างจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนรู้เรื่องการทำการเกษตรตั้งแต่เด็ก ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน สะท้อนปัญหาและความต้องการด้านการเกษตร ควรมุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน

ด้านการปฏิบัติการ ควรสร้างถนนที่เป็นพื้นฐานการทำการเกษตร จัดหาไม้แหล่งน้ำ ไฟฟ้าเพื่อการเกษตร สนับสนุนเงินทุน และพันธุ์พืช-สัตว์เลี้ยง สร้างความสามัคคีปรองดองในชุมชน จัดอบรมให้ความรู้เรื่องการเกษตร ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดทำแผน และทบทวนแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล

ด้านผลประโยชน์ ทำให้เกษตรกรมีผลผลิตทางการเกษตรที่เพิ่มขึ้น มีความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง สามารถปลูกพืชแบบผสมผสาน สามารถบริหารจัดการกันเอง วางแผนในการใช้จ่ายเงินอย่างเป็นระบบ และประชาชนควรได้ผลประโยชน์สูงสุดในทุกด้านจากการดำเนินตามแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล

ด้านการติดตามผลและประเมินผล ให้คณะกรรมการหมู่บ้านติดตามผลและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ควรติดตามผลและประเมินผลกลุ่มเกษตรกรเพาะปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ ให้ประชาชนร่วมทบทวนและปรับปรุงแผนทุกครั้งเพื่อสร้างสมประสพการณ์ให้กับประชาชน

คำสำคัญ: แผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล, การมีส่วนร่วม, ประชาชน

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level on participation of people for performance of developing plan on agriculture in Mu Mon Sub district, 2) to compare the participation of people on performance of developing plan for agriculture in Mu Mon Sub-district and 3) to study the guidelines on participation of people for performance of developing plan on agriculture in Mu Mon Sub-district of Mueang District in Udonthani Province. The samples using in this research were 336 persons from the chiefs of families in Mu Mon Sub-district and the purposive groups were 40 persons by using questionnaires and semi-structured interviews The statistics using for data analyzing included frequency, percentage, percentage, mean and standard deviation the hypothesis testing using t-test (Independent Sample) and F-test (One Way ANOVA).

The results of findings were as follows

For overall on participation of people for performance of developing plan on agriculture in Mu Mon Sub-district of Mueang District in Udonthani Province was in medium level. The Result of comparative analysis on participation of people for performance of developing plan in Mu Mon Sub-District of Mueang District in Udonthani Province. The chiefs of families in Mu Mon Sub-District of Mueang District in Udonthani Province with different gender, age, educational level and occupation were participated on Mu Mon Sub-District of Mueang District in Udonthani Province and were statistical significant different at .05 level.

Guidelines on participation of people on performance of developing plan for agriculture in Mu Mon sub-district of as follows:

The aspect of problem informing should be on participation of people on informing the problem for help on agriculture, motivation on performance for plan of agriculture with project informing and performance on clear contents for people.

The aspect of operating plan should be on communication for agriculture in sub-district, planning on developing of water resource, instilling of children consciousness on agriculture and reflecting the problems of people.

The aspect of operation should be on communication for knowledge and understanding for people on plan, construction the agricultural road, providing on water resource, agricultural electricity, support on water resource, agricultural electricity, support on budget, seeds and pets, promotion on harmony in communities, training on agriculture, participation of people on limit of guidelines on performance of developing plan for agriculture and the reconsidering on developing plan for agriculture in sub-district should be on participation of people as mentioned.

The aspect of advantage should be on increasing of agricultural product, understanding on sufficient economy systematic expense and the operation on developing plan for agriculture in sub-district should be on advantage of people on the whole.

The aspects of following up and evaluation should be on committee, follow up and evaluation should be on continuity from the village should be on following up and evaluating by the village committee and reconsidering and improvement the plan for people.

Keyword: Developing Plan on Agriculture in Sub-District, Participation, People

บทนำ

โดยหลักการทั่วไปการพัฒนา (Development) นั้น หมายถึง การทำหรือแก้ไขปัญหา (Problem Solving) เพื่อให้สภาพความเป็นอยู่ของคนในสังคมดีขึ้น (Melkote, 2001) หรือเป็นการนำความคิดใหม่เข้าสู่ระบบสังคม เพื่อปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงการดำรงชีวิตให้ดีขึ้น ซึ่งรัฐจะกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาจากปัญหาและความต้องการของประชาชน (Rogers, 1995) โดยการสื่อสารเพื่อการพัฒนา (Development Communication) ทั้งในระดับประเทศ สังคม และชุมชนนั้น จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) เพื่อให้สมาชิกของชุมชนมีส่วนร่วมในการติดต่อสื่อสาร พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิด ซึ่งกันและกัน ตลอดจนร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาชุมชนของตนให้บรรลุเป้าหมาย การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนภายในชุมชนนี้เองจะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพลังภายในชุมชนให้กลายเป็น “ชุมชนเข้มแข็ง” ได้เพราะชุมชนที่ยั่งยืน หมายถึง ชุมชนที่มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีความร่วมมือระหว่างคนในชุมชนรวมทั้งมีสัมพันธภาพที่ดีของคนในชุมชนด้วย (วิสาखा ภูจินดา, 2558)

แผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) นั้นเป็นส่วนหนึ่งของแผนยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ถือเป็นกรอบแนวทางสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคการเกษตรในระยะที่ 2 (พ.ศ. 2566 – 2570) ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) และนโยบายรัฐบาลภายใต้วิสัยทัศน์ “ภาคเกษตรก้าวไกลด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมตลาดนำการผลิต ชีวิตเกษตรกรมีคุณภาพ ทรัพยากรการเกษตรมีความสมดุลและยั่งยืน” ครอบคลุมการพัฒนาภาคการเกษตร ใน 5 ด้าน ประกอบด้วย การสร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร การเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารจัดการสินค้าเกษตรตลอดโซ่อุปทาน การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม การบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน และการพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งในการกำหนดกรอบแนวคิดและทิศทางการพัฒนาของแผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) นั้น ได้เน้นความต่อเนื่องกับแผนที่ผ่านมา โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเกษตรกรให้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาอย่างสมดุล มีการรวมกลุ่มเป็นสถาบันเกษตรกรในชุมชนต่าง ๆ เพื่อผลักดันให้สามารถดำเนินงานในรูปของธุรกิจเกษตรที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ รัชกาลที่ 9 มาขยายผลและประยุกต์ใช้อย่างต่อเนื่อง การพัฒนาการเกษตรในระยะต่อไป ถือเป็นก้าวสำคัญของการพัฒนาประเทศจากวิถีการทำเกษตรแบบดั้งเดิมไปสู่การบริหารจัดการการเกษตรแบบสมัยใหม่ โดยอาศัยเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาสนับสนุนการผลิตสินค้าเกษตร ซึ่งถือเป็น การขับเคลื่อนใน 5 ปีหลัง (พ.ศ. 2566 – 2570) ของยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) และการพัฒนาประเทศภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0

(สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2559) และภาคการเกษตรของประเทศไทยปัจจุบันมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรจึงมีความสำคัญในระดับชาติ ระดับจังหวัด อำเภอ ระดับระดับตำบล และในระดับหมู่บ้าน ชุมชน ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรจะต้องมีวัตถุประสงค์ เป้าหมายและมาตรการ วิธีการดำเนินการที่ชัดเจน สอดคล้องกับสถานการณ์การเกษตรและเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะ เศรษฐกิจ BCG อันประกอบด้วย 3 เศรษฐกิจหลัก คือ B (Bio Economy) ระบบเศรษฐกิจชีวภาพ มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรชีวภาพอย่างคุ้มค่าเชื่อมโยงกับ C (Circular Economy) ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน ที่คำนึงถึงการนำวัสดุต่างๆ กลับมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด และทั้ง 2 เศรษฐกิจนี้ อยู่ภายใต้ G (Green Economy) หรือระบบเศรษฐกิจสีเขียว ซึ่งมุ่งแก้ไขปัญหามลพิษประกอบมติดัชนีรัฐมนตรีให้มีการขับเคลื่อนแผนชุมชนในระดับหมู่บ้าน ซึ่งแผนด้านการเกษตรก็เป็นส่วนหนึ่งของแผนชุมชนและแผนพัฒนาในระดับท้องถิ่น ตำบล อำเภอ จังหวัด และแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลนั้น เป็นแผนของชุมชนเกษตรหรือชุมชนที่เกษตรกร และชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย แต่ละหมู่บ้านมาร่วมกันวิเคราะห์ สังเคราะห์บนพื้นฐานข้อมูล หรือปัญหาและความต้องการชุมชน เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการพัฒนาการเกษตรในภาพรวมของตำบลร่วมกัน (นรินทร์ แชมพิมาย, 2559)

ตำบลหมู่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ได้มีการจัดทำโครงการพัฒนาการเกษตรชุมชน ข้อมูลด้านต่างๆ ได้มาจากการจัดเวทีชาวบ้าน ข้อมูลจากหน่วยงาน องค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในการจัดทำแผนในครั้งนี้มุ่งเน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การนำเสนอปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชนเอง และแนวทางพัฒนาการเกษตรตำบลหมู่นนั้น สถาบันเกษตรกรในพื้นที่ตำบลหมู่น มีการกระจายอยู่ทั่วไปของทุกหมู่บ้าน มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 1 กลุ่ม สมาชิก 26 คน กลุ่มเยาวชนในโรงเรียน 1 กลุ่ม สมาชิก 30 คน กลุ่มธรรมชาติ 16 กลุ่ม สมาชิก 220 คน และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 4 กลุ่ม ในการรวมกลุ่มของสถาบันต่าง ๆ ยังไม่มีการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มอย่างต่อเนื่องเข้มแข็งเท่าที่ควร การพัฒนาควรมุ่งเน้นในด้านสมาชิกและกรรมการให้รู้และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ การคัดเลือกกรรมการที่มีความรู้ ความสามารถในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องมุ่งเน้นการใช้ปัจจัยที่มีอยู่ในพื้นที่เป็นหลัก ควรมุ่งเน้นการรวมกันซื้อกันขาย นำภูมิปัญญาที่มีอยู่มาใช้อย่างจริงจัง มีการวางแผนแม่บทโดยใช้เวทีและข้อมูลของสมาชิกเป็นสำคัญ ประการที่สำคัญ ขอให้มีการรวมใจอย่างแท้จริงมุ่งให้สมาชิกได้รับประโยชน์สูงสุด มีกิจกรรมจากพื้นฐานที่มีอยู่ จึงจะทำให้สถาบันมีความเข้มแข็ง มั่นคง เจริญไปได้ในอนาคต (ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหมู่น, 2560)

จากการศึกษาข้อมูลข้างต้น พบว่า ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในระดับตำบลนั้น ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละหมู่บ้านต้องมาร่วมกันวิเคราะห์และสังเคราะห์ บนพื้นฐานข้อมูลหรือปัญหาและความต้องการของชุมชน เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการพัฒนาการเกษตรประจำตำบลในภาพรวมของตำบลร่วมกันทำ และได้แผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนในตำบล กรมส่งเสริมการเกษตร

และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ยังให้ความสำคัญกับแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลทุกตำบลเพื่อการขับเคลื่อน โครงการตามความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง โดยได้รับสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง และโครงการใดที่เกินงบประมาณที่จะสนับสนุนได้ ก็นำเสนอโครงการในระดับอำเภอ จังหวัด กลุ่มจังหวัดและประเทศเป็นลำดับถัดไป ผู้วิจัยซึ่งเคยปฏิบัติงาน ในพื้นที่และมีบทบาทในการขับเคลื่อนงานสภาเกษตรกรจังหวัดอุดรธานี และส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าไปมีส่วนร่วมในและทำแผนพัฒนาการเกษตรในระดับตำบล จึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมื่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เพื่อใช้ในการส่งเสริมการดำเนินการโครงการของแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมื่น ทำให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน และนำไปสู่การเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนการพัฒนาการเกษตรประจำตำบลทุกแห่งทั่วประเทศได้ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหมื่น ให้มีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่วางไว้ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมื่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมื่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมื่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมื่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
2. ทราบถึงปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมื่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
3. ได้ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมื่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
4. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปประยุกต์ในการพัฒนาปรับปรุงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นกับประชาชนต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนในตำบลหม่ม อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 2,071 ครัวเรือน (ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม 2565) กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนในตำบลหม่ม อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 336 คน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของยามาเน (Yamane, 1967) ซึ่งหลังจากได้กลุ่มตัวอย่างแต่ละหมู่บ้าน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีจับฉลากในหมู่บ้านเพื่อให้ได้บุคคลที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่จริง กลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหม่ม อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยการจัดเวทีประชาคม รวมทั้งสิ้น จำนวน 40 คน ประกอบด้วย 1) ตัวแทนครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในตำบลหม่ม อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 21 คน 2) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหม่ม จำนวน 1 คน 3) ตัวแทนคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหม่ม จำนวน 6 คน 4) กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน 12 หมู่บ้าน จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถาม โดยแบบสอบถามมี 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ ประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหม่ม อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเสนอปัญหา ด้านการวางแผนการดำเนินการ ด้านการปฏิบัติการ ด้านผลประโยชน์ และด้านการติดตามผลและประเมินผล ลักษณะของคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เป็นแบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วยคำถามที่ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหม่ม อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเสนอปัญหา ด้านการวางแผนการดำเนินการ ด้านการปฏิบัติการ ด้านผลประโยชน์ และด้านการติดตามผลและประเมินผล การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ ข้อ 2 ดังนี้ 1) ผู้ศึกษาทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหม่ม อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี 2) ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างและรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและทีมงานผู้ช่วยวิจัย ซึ่งได้ทำการแจกแบบสอบถามจำนวน 335 ฉบับ 3) นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ และเก็บรวบรวมเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป ในการดำเนินการวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ดังนี้ การศึกษาวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหม่ม อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนการดำเนินงานผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ระยะ

ดังนั้น ระยะเวลาที่ 1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานตำบลหมื่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ อาทิจรณกรรม ตำรา หนังสือ บทความวิชาการ ผลการวิจัย และสื่อสิ่งพิมพ์ออนไลน์ ฯลฯ การลงพื้นที่ภาคสนาม คือ การลงพื้นที่การวิจัยเพื่อสำรวจข้อมูลบริบทของพื้นที่ และศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมื่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ตามกระบวนการ (Process) ระยะเวลาที่ 2 เพื่อค้นหาข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมื่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ในระยะที่สอง วิธีดำเนินการวิจัยมีกระบวนการศึกษาตามขั้นตอนที่วางเอาไว้ ดังนี้ ศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ อาทิจรณกรรม ตำรา หนังสือ บทความวิชาการ ผลการวิจัย และสื่อสิ่งพิมพ์ ออนไลน์ ตามกระบวนการ (Process) การลงพื้นที่ภาคสนาม คือ การลงพื้นที่การวิจัยเพื่อค้นหาข้อเสนอแนะ แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมื่น อำเภอเมือง จังหวัด อุดรธานี โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน (Process) การรวบรวมข้อมูลและสรุปผล คือ เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยและ กลุ่มเป้าหมายจะต้องร่วมกันรวบรวมข้อมูลและสรุปผลจากทุกภาคส่วน ทั้งภาคเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและ ภาคสนาม เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ร่วมกัน การตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงปริมาณ 1) วิเคราะห์ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาแปลงข้อมูลเป็นรหัสตัวเลขและบันทึกลงในสื่อกอมพิวเตอร์ทำการ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ อัตราร้อยละ และประกอบการนำเสนอแบบตาราง การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมื่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี วิเคราะห์โดยการหา ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาแปรค่าเฉลี่ย พฤติกรรมของตัวแปรต่าง ๆ ที่มีต่อระดับพฤติกรรม ข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ จัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมื่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี วิเคราะห์วิเคราะห์โดยนำข้อมูลมา วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จำแนกและจัดหมวดหมู่ แล้วสรุปเป็นประเด็นหลักและพรรณนาข้อความ อย่างละเอียด ข้อมูลเชิงคุณภาพ 1) การตรวจสอบข้อมูล ผู้ศึกษาดำเนินการนำข้อมูลที่ได้มาศึกษาเอกสาร และ ข้อมูลจากภาคสนาม โดยแยกตามวัตถุประสงค์มาตรวจสอบ (สุภาพค์ จันทวานิช, 2547) ดังต่อไปนี้ นำข้อมูลที่ได้ รวบรวมไว้จากเอกสารต่าง ๆ มาศึกษาอย่างละเอียด ตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ นำข้อมูลจากภาคสนาม ที่เก็บ รวบรวมได้จากการสำรวจ การสังเกตการสัมภาษณ์ซึ่งได้จัดบันทึกและสรุปสาระสำคัญตามประเด็นที่ทำการศึกษา วิจัย นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสาร และข้อมูลภาคสนามที่รวบรวมได้จากการสำรวจการสังเกต และการ สัมภาษณ์ มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ ซึ่งในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลผู้ศึกษาวิจัยใช้วิธี ตรวจสอบสามเส้าของ (Denizen, 1970) คือ การแสวงหาความเชื่อถือได้ของข้อมูลจากแหล่งที่แตกต่างกัน 2) การ วิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการนำ ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากเอกสาร และข้อมูลภาคสนามที่ได้จากการสำรวจ

การสังเกต และการสัมภาษณ์ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อมูลสรุป ดังต่อไปนี้ (สุภางค์ จันทวานิช, 2547) การวิเคราะห์แบบอุปนัย คือ วิธีตีความสร้างข้อสรุปจากข้อมูลรูปธรรม หรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น เพื่อให้เห็นเป็นรูปธรรม หรือเหตุการณ์หลาย ๆ เหตุการณ์ แล้วก็ลงมือสร้างข้อสรุป ถ้าข้อสรุปนั้นยังไม่ได้มีการตรวจสอบยืนยัน ก็ถือเป็นสมมุติฐานชั่วคราว หากได้รับการยืนยันแล้ว ก็ถือเป็นข้อสรุป วิเคราะห์โดยทฤษฎี คือ การแยกชนิดในเหตุการณ์นั้น โดยการยึดแนวคิดทฤษฎีเป็นกรอบซึ่งสามารถแยกชนิดออก ได้แก่ การกระทำ กิจกรรม ความสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมในกิจกรรม และสภาพหรือสถานการณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์สถิติพรรณนา หรือค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บุญชม ศรีสะอาด, 2542) สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ t-test, F-test หรือ One Way ANOVA และเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมื่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมื่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตรประจำตำบลหมื่น โดยภาพรวม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านการเสนอปัญหา	3.26	1.01	ปานกลาง	1
2. ด้านการวางแผนการดำเนินการ	2.93	0.95	ปานกลาง	2
3. ด้านการปฏิบัติการ	2.70	1.02	ปานกลาง	3
4. ด้านผลประโยชน์	2.46	0.85	น้อย	4
5. ด้านการติดตามผลและประเมินผล	2.37	0.88	น้อย	5
รวม	3.26	1.01	ปานกลาง	

จากตารางที่ 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมื่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.26$, S.D.=1.01) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการเสนอปัญหา ($\bar{X}=3.26$, S.D.=1.25) รองลงมา คือ ด้านการวางแผนการ

ดำเนินการ ($\bar{X}=2.93$, S.D.=0.95) ด้านการปฏิบัติการ ($\bar{X}=2.70$, S.D.=1.02) และด้านผลประโยชน์ ($\bar{X}=2.46$, S.D.=0.85) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการติดตามผลและประเมินผล ($\bar{X}=2.37$, S.D.=0.88) และเมื่อพิจารณารายด้าน สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมู่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ด้านการเสนอปัญหา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.26$, S.D.= 1.01) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ มีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางในการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของการเกษตรประจำตำบล ($\bar{X}=3.39$, S.D.= 1.25) รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการพัฒนาการเกษตรประจำตำบล ($\bar{X}=3.31$, S.D.= 1.10) มีส่วนร่วมในการเสนอโครงการและแผนงานพัฒนาการเกษตรประจำตำบล ($\bar{X}=3.27$, S.D.=1.13) และมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาเพื่อพัฒนาการเกษตรประจำตำบล ($\bar{X}=3.18$, S.D.=1.19) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ มีส่วนร่วมในการเสนอในการใช้ทรัพยากรเพื่อพัฒนาการเกษตรประจำตำบลที่มีอยู่อย่างจำกัด ($\bar{X}=3.17$, S.D.= 1.11)

1.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมู่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ด้านการวางแผนการดำเนินการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.93$, S.D.=0.95) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการหรือกิจกรรมของแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล ($\bar{X}=3.05$, S.D.= 1.14) รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการแก้ไขและลดปัญหาของการเกษตรประจำตำบล ($\bar{X}=3.05$, S.D.= 1.18) มีส่วนร่วมในการแนวทางในการวางแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล ($\bar{X}=2.99$, S.D.= 1.07) และมีส่วนร่วมวางแผนในการจัดเก็บข้อมูล ประวัติความเป็นมาของชุมชน ข้อมูลด้านพื้นที่ ($\bar{X}=2.78$, S.D.= 1.13) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ มีส่วนร่วมวางแผนการใช้ทรัพยากรในพื้นที่รับผิดชอบ ($\bar{X}=2.76$, S.D.= 1.07)

1.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมู่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ด้านการปฏิบัติการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.48$, S.D.= 0.41) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ มีส่วนร่วมในการรวบรวมปัญหาของชุมชน การจัดกลุ่มปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาชุมชน ($\bar{X}=2.87$, S.D.= 1.24) รองลงมา คือ มีส่วนในการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของชุมชน และความต้องการของชุมชน ($\bar{X}=2.81$, S.D.=1.22) มีส่วนร่วมในการเชิญชวนสมาชิกในชุมชนร่วมสำรวจข้อมูลพื้นที่ๆ เพื่อใช้ในการจัดทำแผน ($\bar{X}=2.78$, S.D.= 1.10) มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนผังประวัติชุมชนและเสนอแผนผังประวัติความเป็นมาของชุมชน ($\bar{X}=2.71$, S.D.= 1.24) มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล ($\bar{X}=2.69$, S.D.= 1.17) มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ

ข้อมูลสมาชิกชุมชนรายครัวเรือน มีส่วนร่วมในการสร้างแผนผังปัญหา ($\bar{X}=2.67$, S.D.= 1.12) และมีส่วนร่วมในการทบทวนแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล ($\bar{X}=2.52$, S.D.= 0.94) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ มีส่วนร่วมในการเขียนโครงการพัฒนาตำบล ($\bar{X}=2.51$, S.D.= 1.10)

1.4 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมู่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ด้านผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=2.46$, S.D.= 0.85) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การได้รับผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล ($\bar{X}=2.74$, S.D.= 1.01) รองลงมา คือ ได้รับการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ การศึกษาดูงานด้านการเกษตร ($\bar{X}=2.74$, S.D.= 1.07) ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตด้านการเกษตร ($\bar{X}=2.45$, S.D.= 1.07) และได้ค่าตอบแทนจากการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล ($\bar{X}=2.21$, S.D.= 0.91) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ได้รับรางวัลหรือขวัญกำลังใจเมื่องานโครงการตามแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลประสบความสำเร็จ ($\bar{X}=2.16$, S.D.= 1.10)

1.5 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมู่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ด้านการติดตามผลและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=2.37$, S.D.=0.88) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการหรือกิจกรรมตามแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล ($\bar{X}=2.56$, S.D.=1.15) รองลงมา คือ มีส่วนร่วมประเมินผลโครงการตามแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลที่ได้ดำเนินการทุกโครงการ ($\bar{X}=2.47$, S.D.=1.06) มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ วิเคราะห์ และประสานงานตามแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล กับแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล แผนพัฒนาตำบล และแผนพัฒนาอำเภอ ($\bar{X}=2.40$, S.D.=0.93) และมีส่วนร่วมทบทวนแผนงานโครงการทุกปี ($\bar{X}=2.27$, S.D.=0.92) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ มีส่วนร่วมประเมินผลการใช้ทรัพยากรเพื่อพัฒนาการเกษตรประจำตำบลที่มีอยู่อย่างจำกัด ($\bar{X}=2.18$, S.D.=0.90)

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมู่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมู่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมหัวหน้าครัวเรือนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมู่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการเสนอปัญหา ด้านการวางแผนการ

ดำเนินการ ด้านการปฏิบัติการ และด้านการติดตามผลและประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านผลประโยชน์ไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมู่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมหัวหน้าครัวเรือนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมู่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการเสนอปัญหา ด้านการวางแผนการดำเนินการ ด้านผลประโยชน์ และด้านการติดตามผลและประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการปฏิบัติการ ไม่แตกต่างกัน

2.3 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมู่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมหัวหน้าครัวเรือนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมู่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมู่นทั้ง 5 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมู่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามอาชีพ โดยภาพรวมหัวหน้าครัวเรือนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมู่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมู่นทั้ง 5 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมู่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี สามารถสรุปได้ดังนี้สามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 ด้านการเสนอปัญหา ควรให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมเสนอปัญหาของหมู่บ้าน ประเด็นความช่วยเหลือด้านการเกษตร จูงใจให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน ร่วมเสนอโครงการและควรจัดทำเนื้อหาให้ชัดเจนเผยแพร่ให้กับประชาชนทราบต่อไป

3.2 ด้านการวางแผนการดำเนินการ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล วางแผนการพัฒนาแหล่งน้ำ สร้างจิตสำนึกที่ดี มุ่งแก้ไขปัญหาผลกระทบด้วยระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน เน้นให้เด็กและเยาวชนรู้เรื่องการทำการเกษตรตั้งแต่เด็ก ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนสะท้อนปัญหาและความต้องการด้านการเกษตร ควรมุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน

3.3 ด้านการปฏิบัติการ ควรสร้างถนนที่เป็นพื้นฐานการทำการเกษตร จัดหาแหล่งน้ำ ไฟฟ้าเพื่อการเกษตร สนับสนุนเงินทุน และพันธุ์พืช-สัตว์เลี้ยง สร้างความสามัคคีปรองดองในชุมชน จัดอบรมให้ความรู้เรื่อง

การเกษตร ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดทำแผนและทบทวนแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล

3.4 ด้านผลประโยชน์ ทำให้เกษตรกรมีผลผลิตทางการเกษตรที่เพิ่มขึ้น มีความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง สามารถปลูกพืชแบบผสมผสาน สามารถบริหารจัดการกันเอง วางแผนในการใช้จ่ายเงินอย่างเป็นระบบ และประชาชนควรได้ผลประโยชน์สูงสุดในทุกด้านจากการดำเนินตามแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล

3.5 ด้านการติดตามผลและประเมินผล ให้คณะกรรมการหมู่บ้านของติดตามผลและประเมินผลแผนอย่างต่อเนื่อง ควรติดตามผลและประเมินผลกลุ่มเกษตรกรเพาะปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ ให้ประชาชนร่วมทบทวนและปรับปรุงแผนทุกครั้งเพื่อสร้างสมประโยชน์ให้กับประชาชน

อภิปรายผลการวิจัย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมู่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการเสนอปัญหา ทั้งนี้อาจเนื่องจากการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรประจำตำบลในกระบวนการจัดทำนั้นไม่มีงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด ทำให้นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลไม่มีการดำเนินการในกระบวนการจัดทำแผนรวมถึงการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมเสนอปัญหาเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมู่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รจนา นอยปลูก (2557) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง พบว่า การมีส่วนร่วมโดยรวมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุเนติลักษณ์ ยกเทพ และยุภาพร ยุภาศ (2560) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านเตื่อ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านเตื่อ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ โสภิตา ศรีนุ่น (2558) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเบตง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา และพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเบตง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา อยู่ในระดับปานกลาง

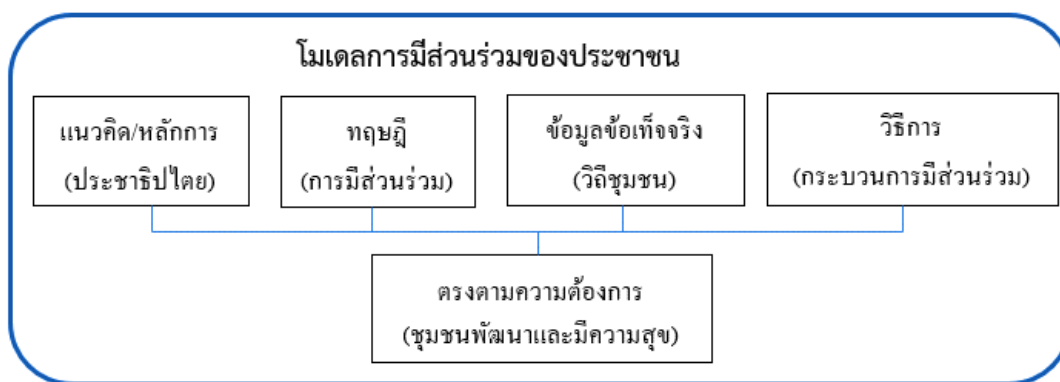
ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมู่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่า หัวหน้าครัวเรือนมีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมู่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญาณีย์ กาฬภักดี (2557) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนบ้านไม้รูด ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด พบว่า ประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษาและอาชีพ ต่างกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนบ้านไม้รูด ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมู่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี สามารถสรุปได้ดังนี้ ด้านการเสนอปัญหา ควรให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมเสนอปัญหาของหมู่บ้าน ประเด็นความช่วยเหลือด้านการเกษตร จูงใจให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน ร่วมเสนอโครงการ และควรจัดทำเนื้อหาให้ชัดเจนเผยแพร่ให้กับประชาชนทราบต่อไป ด้านการวางแผนการดำเนินการ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล วางแผนการพัฒนาแหล่งน้ำ สร้างจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนรู้เรื่องการทำการเกษตรตั้งแต่เด็ก ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน สะท้อนปัญหาและความต้องการด้านการเกษตร ควรมุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน ด้านการปฏิบัติการ ควรสร้าง ถนนที่เป็นพื้นฐานการทำการเกษตร จัดหาแหล่งน้ำ ไฟฟ้าเพื่อการเกษตร สนับสนุนเงินทุน และพันธุ์พืช-สัตว์เลี้ยง สร้างความสามัคคีปรองดองในชุมชน จัดอบรมให้ความรู้เรื่องการเกษตร ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดทำแผน และทบทวนแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล ด้านผลประโยชน์ ทำให้เกษตรกรมีผลผลิตทางการเกษตรที่เพิ่มขึ้น มีความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงสามารถปลูกพืชแบบผสมผสาน สามารถบริหารจัดการตนเอง วางแผนในการใช้จ่ายเงินอย่างเป็นระบบ และประชาชนควรได้ผลประโยชน์สูงสุดในทุกด้านจากการดำเนินตามแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล ด้านการติดตามผลและประเมินผล ให้คณะกรรมการหมู่บ้านของติดตามผล และประเมินผลแผนอย่างต่อเนื่อง ควรติดตามผลและประเมินผลกลุ่มเกษตรกรเพาะปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ ให้ประชาชนร่วมทบทวนและปรับปรุงแผนทุกครั้งเพื่อสร้างสมประสบการณ์ให้กับประชาชน ทั้งนี้อาจเนื่องในการให้ประชาชนได้มีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลนั้น จะประชาชนจะสามารถสะท้อนสภาพบริบท และปัญหาทางการเกษตรในพื้นที่ได้เป็นที่สุด ทำให้แผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลเป็นแผนที่แก้ไขและตอบสนองความต้องการของชุมชนนั้นได้ และเมื่อนำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลไปปฏิบัติจริง ก็จะทำให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน และสามารถมองเห็นเป็นรูปธรรม ส่งผลให้ประชาชนเกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนตลลักษณ์ ยกเทพ และยุภาพร ยุภาศ (2560) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านเตื่อ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย พบว่า ประชาชนที่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านเตื่อ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย มีข้อเสนอแนะดังนี้ ควรได้เข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อสนองปัญหาความต้องการของชุมชนทุก ครั้ง ควรให้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบความ โปร่งใสของการปฏิบัติงานของเทศบาล เทศบาลควรแต่งตั้งประชาชน เข้าร่วมเป็นกรรมการในการติดตามและประเมินผลการ ปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาเทศบาล ควรให้มีส่วนร่วมใน

การเสนอปัญหา ความต้องการของชุมชนเพื่อจัดทำแผนพัฒนา เทศบาลควรได้จัดทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับเครื่องอุปโภคบริโภค เครื่องมือ เครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ ของกลุ่มแม่บ้านเพื่อแจกจ่ายให้กับประชาชนในท้องถิ่น เทศบาลควรให้เงินค่าตอบแทน มอบของรางวัลให้แก่ประชาชน ที่ได้เข้าร่วมโครงการกับเทศบาล ควรให้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนา ควรให้มีส่วนร่วมในโครงการก่อสร้างที่เทศบาลได้ดำเนินการ

องค์ความรู้ใหม่

ที่มา. ผู้วิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้คือ ระเบียบประชาธิปไตยที่กำลังดำเนินไปในทุกวันนี้ ทำให้เกิดกระแสเพิ่มขึ้นของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของรัฐบาล ซึ่งกลายเป็นนิยามของประชาธิปไตย ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการตามกฎหมาย และยังถือเป็นเงื่อนไขที่จะต้องจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชน การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วมของชุมชน จึงเป็นภารกิจสำคัญยิ่งที่จะทำให้หอการค้าการปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถส่งเสริมการเกษตรให้สอดคล้องกับวิถีชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการเสนอ การใช้ทรัพยากรเพื่อพัฒนาการเกษตรประจำตำบลที่มีอยู่อย่างจำกัด

1.2 ส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมวางแผนการใช้ทรัพยากรในพื้นที่รับผิดชอบ

1.3 ส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการทบทวนแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล

1.4 ส่งเสริมสนับสนุนการประกอบอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนทุกสาขาอาชีพโดยเฉพาะ ผู้มีรายได้น้อย เช่น การจัดตั้งกลุ่มอาชีพการฝึกอบรมเพิ่มทักษะในการประกอบอาชีพ สนับสนุนอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ในการประกอบอาชีพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

2.1 ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลควรที่จะประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนรับรู้ และรับทราบถึงแผนหรือขั้นตอนประชาชนไม่เข้าใจในแต่ละเรื่อง แต่ละด้านของการร่วมงาน/กิจกรรมต่าง ๆ โดยประชาชนสามารถนำเสนอโครงการให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อพิจารณากำหนดตามแผนพัฒนาในการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบลหมู่น ควรศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมู่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

2.2 ศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่น่าจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมู่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี นอกเหนือจากปัจจัยที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ เช่น ปัจจัยด้านการรับรู้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนา ทักษะคนที่มีการจัดทำแผนพัฒนา และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนา เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเพิ่มขึ้น

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมู่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

3.2 ควรศึกษาถึงปัจจัยอื่นๆ ที่น่าจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมู่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี นอกเหนือจากปัจจัยที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ เช่น ปัจจัยด้านการรับรู้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนา ทักษะคนที่มีการจัดทำแผนพัฒนา และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนา เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเพิ่มขึ้น

3.3 ควรทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหมู่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยการการจัดทำ Focus Group

เอกสารอ้างอิง

- กัญญาณีย์ กาฬภักดี. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนบ้านไม้รูด ตำบลไม้รูด อำเภอกลองใหญ่ จังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นรินทร์ แคมพิมาย. (2559). การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (สบกต.). กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2542). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สุวิริยาสัน.
- รจนา นอยปลุก. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเนชั่น.
- วิสาภา ภูจินดา. (2558). การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเมืองและชุมชนชนบทในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารสารานุกรมมหาวิทยาลัยบูรพา. 10(1), 39-48.
- ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหมื่น. (2560). แผนพัฒนาการเกษตรตำบลหมื่น พ.ศ. 2561 – 2565. สำนักงานเกษตรจังหวัดอุดรธานี กรมการส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2547). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2559). ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 - 2579). กรุงเทพมหานคร : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- โสภิตา ศรีนุ่น. (2558). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเบตงอำเภอเบตง จังหวัดยะลา. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- สุนต์ลักษณ์ ยกเทพ และยุภาพร ยุภาศ. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านเตื่อ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. ปีที่ 5 ฉบับพิเศษ การประชุมวิชาการระดับชาติ มจร. ขอนแก่น 31 มีนาคม 2560.
- Denizen N.K.(1970). The Research Act: A Theoretical Introduction to Sociological Methods. Chicago: Aldine.

- Melkote, R., Steeves, S., and Leslie, H. (2001). **Communication for development in the third world: Theory and practice**. New Delh: Sage Publications India.
- Rogers, E. M. (1995). **Diffusion of Innovations**. 4th ed. New York: The Free Press.
- Yamane. (1967). **Taro Statistic: An Introductory Analysis**. New York: Harper &row.